

NOTAT

Monitorering af tvang i psykiatrien fra 1. januar 2021

Problemstilling/resumé

Med udgangen af 2020 udløb de politiske målsætninger for perioden 2014-2020 om nedbringelse af brugen af tvang i psykiatrien. Disse målsætninger blev fastsat med indgåelse af finanslovsaftalen for 2014, hvormed det blev aftalt, at anvendelsen af tvang i psykiatrien skulle halveres frem mod udgangen af 2020.

Det har været hensigten, at nye politiske målsætninger i starten af 2021 skulle afløse de nugældende. Arbejdet hermed er imidlertid blevet udsat og dermed forsinket som følge af corona-situationen. På den baggrund er der behov for at aftale, hvordan der bliver fulgt op på tvangsansværelsen i psykiatrien frem mod fastlæggelsen af nye politiske målsætninger herfor.

Baggrund

Et bredt politisk flertal i Folketinget stod bag aftalen om at nedbringe tvangsansværelsen i psykiatrien. Som opfølgning på finanslovsaftalen indgik den daværende minister for sundhed og forebyggelse og Danske Regioners formandskab en partnerskabsaftale om nedbringelse af brugen af tvang. Sideløbende blev der ligeledes indgået partnerskabsaftaler mellem Ministeriet for Sundhed- og Forebyggelse og hver af de fem regioner om at nedbringe brugen af tvang.

Sundhedsstyrelsen har i samarbejde med Sundhedsdatastyrelsen og regionerne udviklet en national model til monitorering af anvendelsen af tvang, hvor målsætningen om reduktion i anvendelsen af tvang er operationaliseret ved monitorering af 15 indikatorer.

Sundhedsstyrelsen offentliggør hvert halve år en monitoreringsrapport, hvor Styrelsen kommenterer på udviklingen i anvendelsen af tvang i psykiatrien. Data til monitoreringen leveres af Sundhedsdatastyrelsen. I monitoreringsrapporterne kommenterer Sundhedsstyrelsen på udviklingen siden baseline (2011-2013) samt det seneste år, både nationalt og for de enkelte regioner.

Udviklingen følges og drøftes i den af Sundhedsstyrelsen nedsatte Task Force for Psykiatriområdet, der fungerer som et nationalt forum, der skal understøtte videndeling og udbredelse af bedste praksis på området. I henhold til de regionale partnerskabsaftaler fremsender regionerne en gang årligt en status for det seneste kalenderår for nedbringelse af tvangsansværelsen ud fra en til formålet udarbejdet af rapporteringsskabelon.

Sundheds – og Ældreudvalget og § 71- tilsynet orienteres halvårligt om resultaterne af monitorering af tvang i psykiatrien forud for offentliggørelse af seneste tal.

Fortsat monitorering af tvangsanvendelsen i psykiatrien frem mod nye politiske målsætninger

Sundheds- og Ældreministeriet og Danske Regioner er enige i, at der fortsat er politisk og ledelsesmæssigt ønske om fokus på tvangsanvendelsen i psykiatrien, når de gældende politiske målsætninger udløber ved udgangen af året.

På møde mellem Sundheds- og Ældreministeriet, Sundhedsstyrelsen og Danske Regioner var der enighed om, at det nuværende monitoreringsset-up fortsætter efter årsskiftet. Det indebærer følgende:

- Sundhedsstyrelsen offentliggør fortsat hvert halve år en monitoreringsrapport, hvor der kommenteres på udviklingen i anvendelsen af tvang.
- Monitoreringen skal, når det systemmæssigt er muligt igen, indeholde data for andelen af personer, der bæltefikseres af antal indlagte. Dette er en kongeindikator i partnerskabsaftalen, men i forbindelse med overgangen til LPR3 har det ikke været muligt at opgøre andelen af personer, der bæltefikseres af antal patienter.
- Sundhedsstyrelsen kommenterer fortsat på, hvordan det går med at halvere antallet af bæltefikseringer og nedbringe brugen af øvrig tvang, og der vil fortsat være fokus på udviklingen siden baseline (2011-2013)
- Opfølgningen sker ud fra den eksisterende monitoreringsmodel
- Udviklingen drøftes fortsat i regi af Task Force for Psykiatri på halvårlige møder
- Regionerne indsender status på partnerskabsaftalerne til Sundheds- og Ældreministeriet 1 gang årligt, som hidtil
- Sundhedsstyrelsen vil fortsat i samarbejde med regionerne drøfte, hvordan den eksisterende viden om tvangsnedbringelse kan anvendes, og hvordan gode erfaringer med nedbringelse af tvang i enkelte regioner kan fastholdes og deles med andre regioner med henblik på læring.

Nye politiske målsætninger for tvangsanvendelse

Som følge af udsættelsen af arbejdet med anbefalinger til nye målsætninger for nedbringelse af tvang i psykiatrien samt medfølgende monitorering, indgår dette arbejde nu som en del af arbejdet med 10-årsplanen for psykiatri. Hermed sikres, at anbefalingerne og den efterfølgende monitoreringsmodel understøtter arbejdet med en generelt styrket psykiatri. Desuden bliver der i arbejdet med anbefalinger til nye målsætninger mulighed for at inddrage anbefalingerne fra beretningen fra Rigsrevisionens undersøgelse om styring af indsatsen for at nedbringe tvangsanvendelsen i psykiatrien. Beretningen forventes klar i løbet af 1. kvartal 2021.

Både Sundhedsstyrelsen og Danske Regioner har udtrykt ønske om, at der med nye målsætninger for nedbringelse af tvangsanvendelsen i psykiatrien bliver sat et bredere fokus på, hvordan man bedre kan forebygge anvendelsen af tvang i såvel voksen- som børne- og ungdomspsykiatrien samt uddrage læring heraf. I lyset af at flere udsættes for tvang, og at antallet af tvangsendlæggelser er stigende, er der behov for rette fokus mod akutte indlæggelser med og uden tvang, eftersom akutte (tvangs-)indlæggelser ofte følges af brug af yderligere tvang under indlæggelsen.

Nye målsætninger vil derfor forventeligt også inddrage forløbet forud for en evt. tvangsendlæggelse, herunder den kommunale opgavevaretagelse samt det tværsektorielle samarbejde mellem bl.a. kommuner, almen praksis og regioner både før og efter indlæggelse. Ønsket om at udvide perspektivet for, hvilke faktorer, der har indflydelse på tvangsanvendelsen i psykiatrien, forudsætter udvikling af nye indikatorer, der kan måles på i kommunalt regi.